

Л. А. Лазебник,
д. е. н., професор, професор кафедри економіки, підприємництва
та економічної безпеки, Державний податковий університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2234-4093>

І. Г. Фурманюк,
аспірант II курсу кафедри економіки, підприємництва
та економічної безпеки, Державний податковий університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-3667-3815>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.22.64

МІСЬКЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ПРОГРЕСИВНА ФОРМА ПРОСТОРОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАСФОРМАЦІЇ

L. Lazebnyk,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Economics, Entrepreneurship and Economic Security, State Tax University
I. Furmaniuk,
graduate student of the 2nd year, Department of Economics,
Entrepreneurship and Economic Security, State Tax University

URBAN PLANNING AS A PROGRESSIVE FORM OF SPATIAL-ECONOMIC TRANSFORMATION

Міське планування є важливою та актуальною галуззю просторово-економічної трансформації для багатьох міст і регіонів у світі. Ця практика спрямована на створення стійких, функціональних та життєздатних міських середовищ шляхом визначення, розробки та впровадження стратегій, які задовольняють потреби мешканців і сприяють економічному розвитку.

Міське планування включає в себе різні аспекти, такі як економіка, соціологія, архітектура, екологія та інші галузі. Дослідження міського планування потребують мультидисциплінарного підходу, і вчені повинні вміти співпрацювати та враховувати різні аспекти.

Загалом, дослідження міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації є складним завданням, але важливим для розвитку сталого та життєздатного міського середовища.

Метою даного дослідження є аналіз міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації для визначення подальших шляхів його розвитку. Для розкриття вищевказаної мети доцільно розкрити наступні завдання: 1) розкрити особливості міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації; 2) визначити переваги міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації; 3) розкрити недоліки міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації.

Розвиток міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації вимагає впровадження новаторських підходів та стратегій. Ось деякі шляхи, які можуть сприяти розвитку міського планування: 1) інтегрованість та міжсекторний підхід; 2) цифрові технології та аналітика; 3) спільнотна участь; 4) стале використання ресурсів; 5) збереження культурної спадщини; 6) розвиток гнучких та сталої інфраструктури; 6) глобальний підхід; 7) залучення приватного сектору та інновацій; 8) освіта та навчання; 9) залучення фінансових ресурсів.

Розвиток міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації вимагає системного підходу та співпраці між різними стейкхолдерами для досягнення сталого та життєздатного розвитку міст і регіонів.

Urban planning is an important and relevant branch of spatial and economic transformation for many cities and regions in the world. This practice aims to create sustainable, functional and viable urban environments by identifying, developing and implementing strategies that meet the needs of residents and promote economic development.

Urban planning includes various aspects such as economics, sociology, architecture, ecology and other fields. Urban planning research requires a multidisciplinary approach, and scholars must be able to collaborate and consider different aspects.

In general, the study of urban planning as a progressive form of spatial-economic transformation is a complex task, but important for the development of a sustainable and viable urban environment.

The purpose of this study is the analysis of urban planning as a progressive form of spatial and economic transformation to determine further ways of its development. To reveal the above-mentioned goal, it is advisable to reveal the following tasks: 1) to reveal the features of urban planning as a progressive form of spatial and economic transformation; 2) determine the advantages of urban planning as a progressive form of spatial and economic transformation; 3) to reveal the shortcomings of urban planning as a progressive form of spatial and economic transformation.

The development of urban planning as a progressive form of spatial and economic transformation requires the implementation of innovative approaches and strategies. Here are some ways that can contribute to the development of urban planning: 1) integration and intersectoral approach; 2) digital technologies and analytics; 3) community participation; 4) sustainable use of resources; 5) preservation of cultural heritage; 6) development of flexible and sustainable infrastructure; 6) global approach; 7) involvement of the private sector and innovations; 8) education and training; 9) attraction of financial resources.

The development of urban planning as a progressive form of spatial and economic transformation requires a systematic approach and cooperation between various stakeholders to achieve sustainable and viable development of cities and regions.

Ключові слова: міське планування, просторово-економічна трансформація, переваги, недоліки, особливості.

Key words: urban planning, spatial and economic transformation, advantages, disadvantages, peculiarities.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Міське планування є важливою і актуальною галуззю просторово-економічної трансформації для багатьох міст і регіонів у світі. Ця практика спрямована на створення стійких, функціональних та життєздатних міських середовищ шляхом визначення, розробки та впровадження стратегій, які задовольняють потреби мешканців та сприяють економічному розвитку.

Міське планування включає в себе різні аспекти, такі як економіка, соціологія, архітектура, екологія та інші галузі. Дослідження міського планування потребують мультидисциплінарного підходу, і вчені повинні вміти співпрацювати та враховувати різні аспекти.

Загалом, дослідження міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації є складним завданням, але важливим для розвитку сталого та життєздатного міського середовища.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Цінними в науковому сенсі дослідженнями проблематики міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації є наукові праці українських дослідників, таких як К. Вяткін [1], Л.А. Гунько [7], О. Завальний [2], Н.О. Капінос [7], А. Колодезний [1], М. Колоша [2], К.М. Краус [3], Н.М. Краус [3], О.В. Марченко [3], О. Мельник [8], Є.В. Мураєв [4], А.М. Піль [5], Т.М. Прядка [7], С.М. Ткач [6], А.М. Третяк [7], В.М. Третяк [7], А. Уль [8], С.Л. Шинкаренко [9], Т.С. Яровенко [10]. та інші. Віддаючи належне науковому доробку вищевказаних дослідників, варто зазначити, що питання міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації ще не до кінця вивчене та потребує подальшої розробки.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою даного дослідження є аналіз міського планування як прогресивної форми просторово-економіч-

Таблиця 1. Особливості міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації

Найменування особливості	Характеристика
Інтегрований підхід	Міське планування розглядає місто як складну систему, де економічний, соціальний, екологічний та інфраструктурний аспекти взаємопов'язані. Воно прагне забезпечити баланс між цими аспектами для створення сталого та життєздатного міського середовища
Спільнотна участь	Міське планування все більше враховує думку та побажання місцевих жителів. Спільнотна участь дозволяє враховувати потреби та інтереси місцевих громад, що сприяє соціальній інклюзивності та покращує взаємодію між місцевими жителями та владою.
Сталість і стале використання ресурсів	Міське планування спрямоване на забезпечення сталого використання землі, води, енергії та інших ресурсів у місті. Це включає в себе створення зелених зон, енергоефективну інфраструктуру та зменшення викидів парникових газів
Інновації та технології	Сучасне міське планування використовує інноваційні технології, такі як розумні системи управління містом, великі дані (big data) та штучний інтелект для покращення управління та надання послуг мешканцям
Глобальний підхід до проблем	Міське планування враховує глобальні виклики, такі як зміна клімату, міграція та економічна глобалізація. Воно шукає способи адаптації міст до цих викликів та співпрацює з іншими містами та міжнародними організаціями для обміну найкращими практиками
Стимулювання інноваційного підприємництва	Міське планування сприяє розвитку інноваційного бізнесу та стартапів через створення технологічних парків, інкубаторів та інших інфраструктур для підприємництва
Соціокультурна розмаїтість	Міське планування прагне підтримувати різноманітність культур та ідентичностей, включаючи збереження та відновлення культурних пам'яток та стимулювання розвитку культурної ідентичності міста

Джерело: розроблено автором.

ної трансформації для визначення подальших шляхів його розвитку. Для розкриття вищевказаної мети доцільно розкрити наступні завдання: 1) розкрити особливості міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації; 2) визначити переваги міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації; 3) розкрити недоліки міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Міське планування виступає як прогресивна форма просторово-економічної трансформації через ряд особливостей та інноваційних підходів, які воно включає в себе (табл. 1).

Наведені вище особливості (табл. 1) демонструють, що міське планування в сучасному світі є більшим, ніж просто організацією простору. Воно є інноваційним і міждисциплінарним підходом до створення сталого та життєздатного міського середовища, яке враховує економічні, соціальні, екологічні та культурні аспекти.

Разом з тим, міське планування в ролі прогресивної форми просторово-економічної трансформації має численні переваги (табл. 2), які сприяють сталому розвитку міст та регіонів.

Загалом, міське планування є важливою складовою сталого розвитку міст та регіонів, яка допомагає забезпечити економічний, екологічний та соціальний розвиток, підвищити якість життя та зробити міста більш життєздатними. Водночас, крім переваг міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації, існують також його відповідні недоліки (табл. 3).

Враховуючи ці недоліки (табл. 3), ефективне міське планування вимагає уважної уваги до комплексу факторів та інтегрованих стратегій для розв'язання проблем та досягнення сталого розвитку міст та регіонів.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Розвиток міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації вимагає впровадження новаторських підходів та стратегій. Ось деякі шляхи, які можуть сприяти розвитку міського планування:

1. Міське планування повинно ставити перед собою завдання інтеграції різних аспектів, таких як економіка, соціальні питання, екологія, транспорт, житло та культура. Міжсекторний підхід дозволяє розглядати місто як комплексну систему.

2. Використання цифрових технологій, великих даних та штучного інтелекту допомагає у вирішенні проблем міського планування та покращенні процесів управління містом. Це включає в себе впровадження "розумних міст" і систем моніторингу.

3. Важливим аспектом розвитку міського планування є залучення місцевих громад до процесу прийняття рішень. Спільнотна участь допомагає враховувати потреби та погляди мешканців і покращує легітимність рішень.

4. Планування має спрямовуватися на забезпечення сталого використання землі та ресурсів. Це включає в себе створення зелених зон, використання відновлювальних джерел енергії та зменшення викидів парникових газів.

5. Міське планування повинно враховувати збереження та відновлення культурної спадщини та історичних пам'яток у містах.

Таблиця 2. Переваги міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації

Найменування переваг	Характеристика
Сталість та стійкість	Міське планування допомагає створювати сталі та стійкі міські середовища, які можуть витримувати екологічні, економічні та соціальні виклики. Це сприяє збереженню якості життя мешканців навіть у кризові періоди
Ефективне використання ресурсів	Міське планування спрямоване на ефективне використання ресурсів, включаючи землю, воду, енергію та інфраструктуру. Це допомагає зменшити витрати та забруднення довкілля
Покращення якості життя	Добре спроектовані міста забезпечують мешканцям зручний доступ до освіти, охорони здоров'я, робочих місць та розваг. Це підвищує якість життя та сприяє здоров'ю та задоволенню
Зменшення транспортних заторів	Міське планування може сприяти оптимізації транспортних мереж та громадського транспорту, що зменшує транспортні затори та викиди шкідливих речовин в атмосферу
Розвиток інфраструктури	Планування допомагає розробляти та покращувати міську інфраструктуру, включаючи дороги, мости, водопостачання, каналізацію та інші важливі системи
Забезпечення соціальної інклюзії	Міське планування може сприяти забезпеченню рівних можливостей для всіх мешканців, включаючи людей з обмеженими можливостями, інвалідів та інші уразливі групи
Сприяння інноваціям та економічному розвитку	Добре спроектовані міста стають центрами для інновацій та підприємництва, що стимулює економічний розвиток та створення робочих місць
Екологічна сталість	Міське планування сприяє сталому використанню землі та збереженню природних ресурсів, що сприяє збереженню біорізноманітності та зменшенню викидів парникових газів
Соціокультурна розмаїтість	Планування може сприяти збереженню та підтримці культурної розмаїтості та розвитку культурних спадщин
Забезпечення безпеки та здоров'я	Міське планування може сприяти забезпеченню безпеки мешканців та зменшенню ризику природних катастроф

Джерело: розроблено автором.

6. Планування повинно сприяти розвитку інфраструктури, яка може адаптуватися до змін, включаючи зміну клімату та ріст населення.

7. Міське планування повинно розглядати міста у контексті глобальних викликів, таких як зміна клімату та міграція. Співпраця між містами та міжнародними організаціями важлива для обміну найкращими практиками.

8. Співпраця з приватним сектором, стартапами та інноваційними підприємствами допомагає створювати нові можливості для розвитку міст.

9. Навчання та розвиток компетентних кадрів у галузі міського планування є важливим для забезпечення якісних рішень та впровадження інновацій.

Таблиця 3. Недоліки міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації

Найменування недоліків	Характеристика
Бюрократія і складність	Міське планування може бути дуже бюрократичним та складним процесом, з численними правилами, нормативами та процедурами. Це може сповільнити розвиток та реалізацію проєктів
Політичний вплив	Планування міста часто піддатливе політичному впливу. Політичні рішення можуть перекидати ефективність та сталість міського планування, особливо в ситуаціях, коли вони ґрунтуються на короткострокових інтересах
Соціальна нерівність	Міське планування не завжди долає соціальну нерівність. У деяких випадках, надалі планування може призводити до розселення та викидання мешканців з бідних районів
Недостатнє врахування екологічних аспектів	Деякі міста можуть недостатньо уважно ставитися до екологічних питань у своєму плануванні, що призводить до негативного впливу на довкілля та природу
Забруднення та затори	Планування міста не завжди успішно вирішує проблеми транспортних заторів та забруднення повітря, особливо у великих мегаполісах
Висока вартість	Проведення міського планування та реалізація проєктів може бути вкрай вартісними завданнями, особливо коли йдеться про великі інфраструктурні проєкти
Сферичні конфлікти	У процесі міського планування можуть виникати конфлікти між різними інтересами та стейкхолдерами, що ускладнює процес прийняття рішень
Децентралізація і координація	У багатьох країнах децентралізація влади може призвести до недостатньої координації та спільних стратегій між муніципалітетами
Затримки та невизначеність	Міське планування може супроводжуватися затримками та невизначеністю, особливо коли розглядаються складні та спірні проєкти
Зміна клімату та природні катастрофи	Зміна клімату може внести несподівані зміни в міську інфраструктуру та вимагати адаптації планування до нових реалій

Джерело: розроблено автором.

10. Важливо знаходити джерела фінансування для реалізації міських проєктів та програм, включаючи державні, приватні та міжнародні фонди.

Розвиток міського планування як прогресивної форми просторово-економічної трансформації вимагає системного підходу та співпраці між різними стейкхолдерами для досягнення сталого та життєздатного розвитку міст і регіонів.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у визначенні економічних та соціальних можливостей міського планування як інструменту відновлення постконфліктних територій.

Література:

1. Вяткін, К., Колодезний, А. Розвиток агломерацій як елемент містобудівного планування. Містобудування та територіальне планування, 2023, № 82, С. 64—72. <https://doi.org/10.32347/2076-815x-2023.82.64-72>.

2. Завальний, О., Колоша, М. Аналіз міського простору-це перший етап для формування сучасного міста. Містобудування та територіальне планування. 2021. № 76. С. 71—82. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.76.71-82>.

3. Краус, К.М., Краус, Н.М., Марченко, О.В. Інклюзивний та універсальний дизайн сучасного міста в умовах цифрової трансформації економіки. Ефективна економіка, 2022, № 2. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.89>.

4. Мураєв, Є.В. Розробка стратегії розумних міст України за збалансованою системою показників в умовах цифрової економіки. Вісник Хмельницького національного університету. 2020. № 4. Том 2. С. 106—109. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4\(2\)-18](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4(2)-18).

5. Піль, А.М. Концепція розумного міста в контексті розвитку інноваційного управління. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України, 2018. № 4, С. 114—118.

6. Ткач, С.М. Управління розвитком міст на засадах концепції Smart City у Західному регіоні України. Регіональна економіка, 2021. № 2. С. 91—99. <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-2-9>.

7. Третяк, А.М., Третяк, В.М., Прядка, Т.М., Гулько, Л.А., Капінос, Н.О. Філософія зонування земель в Україні в контексті територіально-просторового планування землекористування територіальних громад. Економіка та держава. 2022. №4. С. 13—19. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.4.13>.

8. Уль, А., Мельник, О., Мельник, Ю., Вакулюк, Л., Грибок, О. Концепції як інструмент просторового планування. Досвід Німеччини. Містобудування та територіальне планування, 2021, № 77, С. 458—474. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.77.458-474>.

9. Шинкаренко, С.Л., Ніколаєва, М.І. Особливості планування територій та систем розселення: від минулого до сучасного. Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки, 2022. № 27, С. 147—155. [https://doi.org/10.18524/2303-9914.2022.2\(41\).268756](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2022.2(41).268756).

10. Яровенко Т.С., Дон О.Д., Федоров Г.А. Урбанізація та агломерація як сучасні світові процеси економічного розвитку. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2020. № 24. С. 38—45. <https://doi.org/10.32782/easterneurope.24-6>.

References:

1. Viatkin, K., and Kolodezny, A. (2023), "Aggregation development as an element of urban planning", Urban Development and Spatial Planning, vol. 82, pp. 64—72. <https://doi.org/10.32347/2076-815x-2023.82.64-72>.

2. Zavalnyi, O. and Kolosha, M. (2021), "Analysis of urban space is the first step for forming a modern city", Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia, vol. 76, pp. 71—82. <https://doi.org/10.32347/2076-815x-2021.76.71-82>.

3. Kraus, K.M., Kraus, N.M. and Marchenko, O.V. (2022), "Inclusive and universal design of modern city in the conditions of digital transformation of economy", Efektyvna ekonomika, vol. 2. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.89>.

4. Muraiev, Ye.V. (2020), "Development of a strategy of reasonable cities of Ukraine according to a balanced system of indicators in the condition of digital economy", Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. vol. 4. no. 2, pp. 106—109. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4\(2\)-18](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4(2)-18).

5. Pin, A.M. (2018), "Smart city concept within the context of the development of innovation management", Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy, vol. 4, pp. 114—118.

6. Tkach, S.M. (2021), "Urban development management based on the concept of Smart City in the Western region of Ukraine", Rehionalna ekonomika, vol. 2, pp. 91—99. <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-2-9>.

7. Tretiak, A.M., Tretiak, V.M., Priadka, T.M., Hunko, L.A. and Kapinos, N.O. (2022), "Philosophy of land zoning in Ukraine in the context of territorial-spatial planning of land use of territorial communities", Ekonomika ta derzhava. vol. 4, pp. 13—19. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.4.13>.

8. Ul, A., Melnyk, O., Melnyk, Yu., Vakuliuk, L. and Hrybok, O. (2021), "Concepts as a tool of spatial planning. german experience", Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia, vol. 77, pp. 458—474. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.77.458-474>.

9. Shynkarenko, S.L. and Nikolaieva, M.I. (2022), "Features of territory planning and settlement systems: from the past to the present", Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Heohrafichni ta heolohichni nauky, vol. 27, pp. 147—155. [https://doi.org/10.18524/2303-9914.2022.2\(41\).268756](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2022.2(41).268756).

10. Yarovenko, T.S., Don, O.D. and Fedorov, H.A. (2020), "Urbanization and agglomeration as modern world processes of economic development", Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia, vol. 24, pp. 38—45. <https://doi.org/10.32782/easterneurope.24-6>.

Стаття надійшла до редакції 29.10.2023 р.